

שופתי ה' ^{גליון}

מטרתנו: להאיר עיני מבקשי ה', לסייע ליבנם בעסק פנימיות תורת החסידות
במושגת רבינו הבעל שם טוב והלמידיו הקדושים
ולדעת את המעשה אשר יעשו לקיים מצוות ה' באופן הראוי ובכונה נכונה

חן החסידות

ביאור מאמר אחד מספרי חסידות
עם הקדמות וכללים מספרי שפתי חן, וביאור משולב

ספר השבוע:

יטב לב (ד"ה עוד יחבאר)

הקדמות וכללים

(א) עשר ספירות: השי"ת ברא עשר ספירות קדושות להנהיג בהם את העולם, שהם: כתר חכמה בינה, חסד גבורה תפארת, נצח הוד יסוד מלכות. (א) והם מתחלקים לארבעה, כנגד ארבע אותיות דשם הוי"ה, כזה: חכמה [אות י], בינה [אות ה], תפארת הכולל ששה קצוות חג"ת נה"י [אות ו], ומלכות [אות ה]. (א)

(ב) תפארת ומלכות: עיקר הנהגת עולם הזה הוא על ידי יחוד ספירות תפארת ומלכות הנקראים קוב"ה ושכינתיה, תפארת הוא בחינת זכר דוגמא לאדם התחתון שהוא המשפיע, ועל בחינה זו רומז השם הוי"ה שפירושו מהוה כל היות, מלכות היא בחינת נוקבא דוגמא לאם הבנים שהיא המקבלת מבעלה צרכי הבנים ומגדלתם, ועל בחינה זו מרמז השם אדני"י, שמורה על מדת אדנותו יתברך שהוא אדון על כל העולם ומלכותו בכל משלה. (א)

(ג) העלאת הניצוצין: כשהאציל השי"ת בפעם הראשונה את העשר ספירות, באותה שעה נעשה הענין של שבירת הכלים, שהכלים של הז' מדות תחתונות (תחת נה"ם) לא סבלו את האור הגדול שנכנס בהם, ונשברו, (א) והכלים נפלו למטה ביחד עם רפ"ח ניצוצי אור שנפלו עמם, ונעשו שם חיות אל הקליפות שמקומם שם. (א) וכל עבודתנו בעולם הזה בתורה ובמצוות הוא, לברר אלו ניצוצי הקדושה שנפלו למטה ונתלבשו בקליפות, ועל ידי עבודת ה' מתעלים הניצוצות וחוזרים למקור שורשם בקדושה. (א)

(ד) שם מ"ב: בכל פעם שמבררים הניצוצין להעלותם למעלה, הוא על ידי כח השם קדוש הנקרא שם מ"ב, כי מבשרי אחזה אלוה כאשר האדם רוצה להגביה איזה דבר אין זה אלא

חן השבוע

מאמר התבוננות בענין הפרשה והזמן

מלחמת הרשות

פי תצא לְמַלְחָמָה על אֲיִכֶיךָ, כל ספר שנפתח על פרשת כי תצא, אם הוא מזכיר את הפסוק הזה נמצא שמדבר ממלחמת היצר שיש לאדם לערוך בחודש אלול, ובמיוחד מה שפירש רש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר, וכולם כאחד כתבו הכונה שעיקר מלחמת האדם עם יצרו צריך להיות בעניני רשות, כי בודאי לא יעבור אדם על שום איסור תורה ואפילו איסור דרבנן, ואם חס ושלום עבר, בודאי התחרט תיכף ועשה 'תשובה מעולה', אך עיקר המלחמה הוא בעניני רשות להתענג בתענוגים ולהמשך אחר המתנות, בזה הענין יש מלחמה גדולה וימי אלול מיוחדים לערוך המלחמה הלזה.

ואיתא בשם הרה"ק הרבי ר' בונם מפערשיסאה זלה"ה דמה שאומרים שהפסוק לְמַלְחָמָה על אֲיִכֶיךָ קאי על מלחמת היצר, אינו דרך דרוש ורמז, רק זה הוא פשוט הפשוט בפסוק זה, כי זה מלחמה תמידית השייך בכל אדם בכל מקום ובכל זמן.

ויש בזה הסבר עמוק על פי דברי הרה"ק מאפטא זלה"ה (אוהב ישראל ר"פ זז), שכל עיקר כוונתם של ישראל כשהיו יוצאים למלחמה על אויביהם היה רק עבור הניצוצי קודש שהיו מפוזרים ומובלעים וסגורים ביד החיצונים שורש הרע מאז חטא אדם הראשון, וישראל במעשיהם הטובים ובמחשבתם הטהורה היו פודים אותם מהשבי והמאסר שהיו כלואים שם עיין שם, כי כאשר אנשים צדיקים הולכים למלחמה אז מצא מין את מינו והניצוץ משתוקק מאוד ליצא מהתפיסה, ולכן מעוררת חמדה בלב הצדיק כדי שיפדה אותה משיבה, כי כל חמדה טובה שיש בעולם הכל הוא מניצוץ ה' השוכן שמה כמבואר בספרי קודש (עיין מאור עינים ר"פ מטות) על הפסוק (תהלים לד ט) טַעֲמֵמוּ וְיָרֵא פִי טוֹב, מה שאתם טועמין ורואין כי טוב, זהו ניצוץ הוי"ה שבדבר ההוא המלוכב בו, כמו שנראה לעין כי לאחר שאכל האדם המאכל ונשאר החיות בקרבו שהפסולת נדחה לחוץ מבלי חיות והוא דבר נפסד וגרוע, ונמצא שהעבודה של אלו שהלכו למלחמה עם הגוים הוא ממש אותה העבודה של "מלחמת הרשות" שיש לכל אדם בעוסקו בתאוות ההיתר, שתכלית שניהם הוא לשחרר את ניצוץ ה' האסור ביד הקליפה, על ידי שיעסוק בה במחשבות טהורות לשם שמים, נמצא שזה באמת הפשט הפשוט בפסוק לְמַלְחָמָה על אֲיִכֶיךָ'.

וענין זה ביאר רבינו הבעל שם טוב זלה"ה בטעם אמירת הודו בערב שבת קודם מנחה, שאז הוא זמן העלאת הניצוצי קודש שנתפזרו במשך השבוע, שהמה

(ה) שלשה קוין: סדר עמידת הספירות הקדושות באופן המתוקן הוא בשלשה קוין ימין שמאל ואמצע, וביאור הענין הוא, כי הספירות הקדושות נרמזים באדם התחתון שנברא בצלם אלקים, כזה: ספירת כתר עומד למעלה ומרומז בגלגולת האדם, ספירת חכמה עומד למטה מן הכתר בצד הימין דוגמת מח החכמה שבאדם, ספירת בינה עומדת כנגדו בצד השמאל דוגמת מח הבינה שבאדם, וספירת דעת עומדת למטה מהם באמצע דוגמת מח הדעת שבאדם שהיא במקום קשר התפילין של ראש. - למטה מזה מתחילין המדות שבגוף האדם, כזה: ספירת חסד עומד למטה מן הדעת בצד ימין דוגמת יד ימין שבאדם, ספירת גבורה עומד כנגדו בצד השמאל כדוגמת יד שמאל שבאדם, ספירת תפארת עומד למטה מהם באמצע דוגמת גוף האדם. - למטה מזה מתחיל בחינת הרגליים, כזה: ספירת נצח עומד למטה מן התפארת בצד הימין דוגמת רגל ימין שבאדם, ספירת הוד עומד למטה מן התפארת בצד השמאל דוגמת רגל שמאל שבאדם, ספירת יסוד עומד למטה מהם בסיומא דגופא. - וספירת המלכות בחינת נוקבא, וכמו שהאשה מקבלת כל צרכיה מבעלה, כן ספירת המלכות נקראת 'כלה' שהיא כלולה מהכל, על ידי שמקבלת הארת כל הספירות העליונות. (א)

חן המוקדד

א. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה א, ובהקדמה ב, ובהקדמה ג. ב. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ד. ג. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז עמ' קלז, ומבואר עוד בהקדמה כג, והקדמה כה. ד. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ג עמ' לו-מ. ה. מבואר באריכות בשפתי חן הכללי הקדמה ג עמ' מ-מא. ו. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ג עמ' לו-מז, וע"ע הקדמה ד עמ' סז. ז. עפ"י שער המצות פ' עקב, ועוד. ח. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ד עמ' סח, הקדמה ז עמ' קמו-קמז.

הקדמה

למה נעשה מזדונות זכויות:

כאשר נודע לנו עד כה המעלה הגדולה להיות 'בעל חסד' דהיינו להתחסד לעשות טובה יותר ממה שביקש העני, שעל ידי שהאדם עושה כן למטה מעורר כן למעלה שהש"ת יעשה עמנו חסד גדול יותר ממה שנבקש, בזה נבין היטב דברי הגמרא הנודעים לכל (יומא פו) שהעושה תשובה מאהבה נעשים מהעבירות שלו 'מצוות', ויש להבין בטיב השכר הזה איך הוא מדה כנגד מדה, אך כפי הנזכר מובן שפיר כי כאשר האדם

ספר סידורו של שבת (שורש הראשון ענף ד - המשך עלה יא)

מבקש מהש"ת באופן של אהבה 'אבינו אב הרחמן אני מתבייש מאוד שחטאתי לך, אנא תמחול לי על כל שהעזתי נגדך', הנה אם הש"ת יקבל בקשתו סתם וימחול לו, אז הוא רק 'בעל רחמים' שריחם עליו ומילא את בקשתו, אבל כיון שהוא עורר את מדת אהבתו וחסדו של הש"ת, אז רוצה הש"ת להיות גם 'בעל חסד', ליתן לו יותר ממה שביקש, דהיינו שיעשה מהעבירה שלו מצוה והאדם יקבל שכר על זה, וזוהו עשה ה' עמו חסד גדול.

המשך בעמוד 1

יטב לב (ד"ה עוד יתבאר)

העלאת הניצוצין בכח השם מ"ב

תובן הענין: התורה הקדושה מגלה לנו כי הש"ת נתן לנו הכח ללחום עם הסטרא אחרא הרוצה לכסות על הקדושה, וכח הזה הוא השם מ"ב

למטה, ועבודת האדם לבררם ולחזור ולהעלותם למקור שורשם בקדושה.

ישורש העלאת נלוות הקדושים הוא צנח סס מ"ב, שהוא השם המרומז בראשי תיבות של תפלת התחתונות, כזה: אב"ג ית"ץ (חסד), קר"ע שט"ן (גבורה), נג"ד יכ"ש (תפארת), בט"ר צת"ג (נצח), חק"ב טנ"ע (הוד), יג"ל פז"ק (יסוד), שק"ו צי"ת (מלכות), וכולם ביחד הם מ"ב אותיות, וזהו השם מ"ב הידוע.

והטעם למה עליית הניצוצות הוא רק בשם מ"ב, מפני שהשם מ"ב הוא הנמלק לשלש ידות - דהיינו כמו באדם התחתון כשרוצה להגביה איזה דבר משתמש בשלשה ידים, יד ימין, יד שמאל, ויד האמצעי שהוא שתי הידים ביחד, כמו כן הוא למעלה בעולם הרוחני, שכל עליה הוא בשם מ"ב הכלול משלשה ידים, שהם: 'יד הגדולה' (חסד) להעלות קו הימין של הספירות, 'יד המזקה' (גבורה) להעלות קו השמאל של הספירות, 'יד הרמה' (תפארת) להעלות קו האמצעי של הספירות, ושלשה פעמים 'יד עולה מ"ב' (עץ חיים שער מו פ"ו). ושורש סס זה דשם מ"ב נכלל צסופו בשם האחרון מן הז' שמות, שהוא: 'שק"ו צי"ת', העולה כמספר 'רשות', כאמור לעיל שספירת המלכות נקראת 'כלה' מפני שכל הספירות העליונות נכללים בה, ועל כן כל ששה שמות הראשונות נכללים בשם האחרון שכנגד 'מלכות'.

ולדעתי זה שרמזו רבותינו זכרונם לברכה במשנה דאבות (פיג מט"ו): הכל צפוי וקראתו נתונה,

ובטוב העולם נדון, הפל לפי רב המעשה. וביאור הענין, הכל צפוי - פירושו טמיר ומנוסה [מלשון (שמות לה יז) וצפוי ר'אשית], מדבר מן הניצוצי קדושה שנפלו למטה שהם טמירים ומנוסים בתוך גשמיות העולם, ואף על פי כן קראתם - הוא השם מ"ב הנכלל בשם האחרון העולה כמספר 'רשות', נתונה לבני ישראל כבדי [להעלותם] לאותן הניצוצין הקדושים, וצטוב העולם נדון, [נדון - הוא מלשון (מוסף ליום א' דר"ה) קשיב לנדן צדק העולם (תחזיר אל הנתיק את ההרב המחודד)], כלומר, כי העולם הוא 'נרמיק' לצמינת הטוב - הם הניצוצין שהעולם מכסה עליהם, ואולם הפל לפי רב המעשה - הוא הצירוף, שעל ידי עבודת בני ישראל ומעשיהם הטובים מתבררים כל הניצוצין הקדושים, והבן.

וזהו שנאמר פי תלא למלקמה על אציקה, היינו שתצא במלחמה עם הסטרא אחרא - הם כל דברים הרעים הנמצאים בעולם, ועל ידי עבודתך בתורה ומצוות תברר חלקי הטוב שבתוכם, הם הניצוצין הקדושים להוציאם משם ולהעלותם למעלה למקור שורשם בקדושה, אז ונתנו ה' אלקיך שתצליח בעבודתך להעלות הניצוצין, ומפרש הכתוב באיזה כח, לזה אמר: 'צדקה' - דייקא, על ידי שם מ"ב שהוא 'שלש ידות', ומפרש הכתוב כי בכח הזה וצצית ציו - הם הנלוות הקדושים, ומלבד פירוש הפשוט שהניצוצות שבוים בגשמיות העולם, גם רמזו בתיבת שבו ש הניצוצין הם מצמינת העשר ספירות הנכללים בג' קוין, והרי ג' פעמים 'קו' עולה ש"ח כמספר 'צציו', מנין ילידי צימו של אברהם שלש מאות ושמונה עשר (נצאשית יד יז), הרומז לזה, כי בהם היו נכללים כל הנשמות המתחלקים לשלשה קוים, כנגד השלשה קוין של הספירות הקדושות, כמצוואת נספריים (מגלה עמוקות, ר"פ נד), וזהו שכתב רש"י צמלממות ה'רשות' הכתוב מדבר, להודיע לנו שכאן מדבר הכתוב מאותה מלחמה שצריכין ללחום עם הכח של השם מ"ב הרומזו בתיבת רשות' כנוצר למעלה, והבן.

[פי תלא למלקמה על אציקה ונתנו ה' אלקיך צדקה וצצית ציו (כא י), ופירש רש"י, צמלממת הרשות הכתוב מדבר. ויש להצין הרמז הזה].

עוד יתבאר, כי עיקר עבודת האדם לזכר הטוב מן הרע, כי בכל דבר רע שבעולם יש בתוכו ניצוץ קדוש הבא מן הספירות העליונות שנפל למקום השפל ונתלבש בדבר הרע, ואותו הניצוץ הוא החיות של אותו דבר, כי אין דבר שבעולם בין טוב ובין רע שאינו מקבל חיותו מן הקדושה, רק שהוא מכוסה עם לבוש הרע המכסהו, וכשהאדם עושה רצונו של מקום בסוד מרע או בועשה טוב, אז מגלה את הקשר הפנימי להש"ת שהיה טמון בתוך אותו דבר הרע, שהוא הניצוץ הקדוש, ולהעלות משם נלוות הקדושים ונשמות קדושות, שהם מצמינת ענפי הקדושה - כמו אילן שיוצא ממנו ענפים רבים, כן מן האילן הקדוש שהם העשר ספירות הקדושות, יצאו ניצוצות של אור שנפלו למטה, ואלו העשר ספירות הם הנמלקין לשלשה קוין, כדלהלן: ג' קוין בבחינת ה'ראש' הם חכמה (קו ימין) צינה (קו שמאל) דעת (קו האמצעי), ובבחינת ה'גוף' שהם חסד (קו ימין) גבורה (קו שמאל) תפארת (קו האמצעי), וכמו כן בבחינת ה'רגליים' שהם נצח (קו ימין) הוד (קו שמאל) יסוד (קו האמצעי), וצמינת מלכות שהוא העשירית נקראת בשם ה'כלה', לפי שבחינת המלכות אינה בחינה נפרדת לגמרי, רק היא בחינה הכלולה מהכל, דהיינו שהיא כלי ריקנית שתוכה מאירים האור של כל ה'ט' ספירות העליונות, ומאלו ספירות הקדושות נפלו ניצוצי האור

תוספות שבת הוא חסד שלנו:

והנה מכל מה שלמדנו עד עכשיו יוצא שקדושת שבת הוא קביעה וקיימא, שקדושתה באה מעצמה לכל אחד מישראל, ואין לה שום שייכות להתעוררות שלנו, אך אנו צריכים לעשות איזה פעולת חסד מאתנו להראות שמחתינו במתנת ה', ושהננו שמחים בהמתנה טובה שנתן לנו השי"ת זה שבת קדשינו, ולזה הננו מוסיפים איזה זמן משעות החול אל השבת, וזה נקרא בשם תוספות שבת, להראות מדת החסד אל השי"ת שאנו מוסיפים אל השבת להוסיף לה קצת זמן שעליה לא נצטוונו.

וכדאי לכל אדם לשום אלו הדברים נגד עיניו, ובכל עת ובכל זמן להיות בעל חסד ולעשות חסד בכל מה שיוכל, ואם אחד מבקש ממך דאללער אחד תתן לו שנים, כשבא העני אל פתח ביתך אזי חוץ מהנדבה שתתן לו שזה מה שביקש, תתן לו עוד מדה לאכול ולשתות, ועל ידי זה חוץ ממה שתקיים מצות וְהִלַכְתָּ בְּדַרְכָיו עוד תרוויח לשכר גדול ונפלא של 'מדה כנגד מדה', שגם עמך יתנהג השי"ת באופן זה, שתקבל מהשי"ת יותר ממה שאתה מבקש, וענינים כאלו מסוגלים מאוד בכל עת ובכל זמן, ובמיוחד בחודש אלול וימים נוראים, ויהי רצון שנוכח לשנה טובה ומתוקה אמן.

ביאור משולב

תוכן הענין: א) כשאדם מתנהג בחסד גם ה' עושה חסד להפוך העבירות למצות. ב) תוספות שבת הוא מדת החסד מאתנו להוסיף יותר ממה שנצטוונו.

ומוסיף לו על שאלתו בזה שעושה לו מהם זכויות, והכל נעשה על ידי שהאדם שב בתשובה מאהבה, שאז מעורר עליו מדת החסד כמבואר.

וכמעשה החסד הלז שעשתה רבקה אמנו להוסיף ליתן מים גם להגמלים שלא ביקש עליהם, כן גם אנחנו עושין במצות השבת, אחרי שאין ביריני לגרום המושכת קדושת השבת, ולא צריכין אנחנו לעורר מאתנו על גוף המצוה כמדובר למעלה (בענף א) כי קדושתה קבוע וקיימא, ואין לנו לעשות כלום אל השבת כי אם להוסיף על המצוה מעצמנו וברעתנו, וברוב עין יפה שבנו, ועל זה באה מצות 'תוספת שבת', שאנו מוסיפין מחול על הקודש בין בתחלה בין בסוף כמבואר למעלה, והוא על דרך 'איש החסד' הנוכח לעיל, שמוסיף מעצמו ומדעתו כשביל אהבת חסד שבו, כן אנחנו מוסיפין על מצוה זו של שבת שאין בה אתערותא דלתתא, וכדי להראות לפני בוראנו יתברך רוב אהבת חסד אשר אתנו, אשר נפשנו חשקה להיות חלקנו גם במצוה זו כמו בשאר מצות ה' שאנו עושים להם 'אתערותא דלתתא' כדי להמשיך אור המצוה, כן גם במצות השבת ברצוננו לעשות 'איתערותא דלתתא' ולכן עושין מה שיביבלתנו לנדב קצת משעות החול, ובוה להוסיף משלנו חלק קצת מיום הששי על יום השביעי, וכן גם במוצאי שבת נוסף קצת משעות החול להאריך עת צאת מן השבת, ובוה נזכה להיות גם ירינו וחלקנו במצוה הנדולה הזו.

וזוה שרמו המשורר בזמירות שבת (זמר כל מקדש) דוֹרְשֵׁי ה' יָרַע אֲבָרְהָם אוֹהֲבֵי הַיְיָ הַמְרַבֵּה לַמִּדַּת הַחֶסֶד, רוצין גם כן להתנהג במדת החסד להוסיף ליתן להשי"ת גם מה שלא בקש מאתנו, ולכן הַמְאֲהָרִים לְצֵאת מִן הַשֶּׁבֶת וּמְהַרְרִים לְבֹא, רומזו לזה הענין הנוכח, שמצד מדת אברהם שהוא החסד המה כאו לכלל המוסיפין הנוכח, ומה מעשיהם עבור זה, שְׂמֵאֲהָרִין לְצֵאת מִן הַשֶּׁבֶת וּמְהַרְרִין לְבֹא.

המשך עלה יא

ועם דרך מדה טובה הוואת אפשר לתת מעם על מה שאמרו רבותינו ז"ל (יומא פ"ג) שהשב מאהבה 'ודונות נעשו לו זכויות', ויש להבין הטעם למה בתשובה מיראה נעשים העבירות רק כשגגות, ובתשובה מאהבה נעשים מהעבירות מצוות, כי ידוע שענין האהבה נמשך משורש החסד, על שם אֶהְבֶּת חֶסֶד הַנְּאֻמַר בְּקִרְאָה (מיכה ו ח), כמבואר בספרים ש'אהבה' גורם התפשטות, כי כשאדם מוצא את אוהבו הנאמן אזי רץ אליו ופושט ידיו באהבה לקבל את פניו, ומעניקו במאכל ומשתה ונותן לו מכל טוב שבידו, נמצא שאהבה מביא חסד להשיפע, מה שאין מדת היראה הוא ממש להיפוך כי כשאדם מוצא את מי שהוא מתיירא ממנו אזי מתצמצם בעצמו ומתחבא בקן זוית, והוא כל כולו במצב של רוגז, נמצא שיראה מביא גבורה וצמצום, ולכן כשאדם עושה תשובה מאהבה מעורר עליו מדת החסד של מעלה שיתן לו השי"ת יותר ממה שביקש.

והנה אם לא יעשה לו הקב"ה כי אם שימחול לו עונותיו, אין בזה כי אם 'מדת הרחמים', שמרחם עליו בעת שזה שובר לבו לפניו ומפיל תחנוניו לפני כסא כבודו שימחול לו על מה שעוה נגדו, והוא מתעורר ברחמנותו לרחם עליו למלאות בקשתו ולכפר לו, כי כן הוא הדרך של 'בעל רחמים', וכמה נאות למלך טוב ומטיב שהוא הוא ה'בעל חסד' האמיתי, לעשות עמו בחינת ומדת החסד אחרי שימחול לו על עונותיו בלא זה מצד מדת הרחמנות, והרצפה בתשובה רוצה דוקא לעשות עמו חסד ברוב חסדיו שהוא ענין עשויות הטובות בלתי בקשת המצטרף להם, נמצא שמחילת העונות עושה הקב"ה מצד מדת הרחמנות, אך הקב"ה רוצה להיות גם בעל חסד, ועל כן עושה לו הקב"ה מהודונות זכויות, והוא דבר אשר לא שאל מאתו, ולא עלה על לב הבעל תשובה לבקש מאתו בזאת, והקב"ה בחסדו הגדול עושה לו זאת

יכולים לשמוע כל השיעורים בספר הקדוש 'סידורו של שבת' על הטעלפאן: 3-6 # 718-303-0110 - ובאר"י 972-72-370-1983

יוצא לאור ע"י
מכון שפתי חן
לקבל, לנדב, להעיר על הגיליון וכן לקבל
הגיליון על הפאסט נא להתקשר עם המכון
646-838-1822
gilyonsc@gmail.com

זכות פרנס הגיליון נתגרב
לע"נ האשה החשובה
מרת שרה (קליינבערגער)
בת ר' אלעזר ע"ה
נפטרה ביום ו' אלול
שנת תשע"ה לפ"ק

זכות פרנס הגיליון נתגרב לע"נ
הרב הקדוש המפורסם
רבי צדוק הכהן בן רבי
יעקב זלה"ה מלובלין
בעל פרי צדיק ועוד
נלב"ע יום י' אלול שנת תקנ" לפ"ק
הרב הקדוש המפורסם
רבי פנחס בן רבי אברהם אבא
זלה"ה מקאריין
מכני היכלא קדישא של מרו ובעש"ט - בעל מדרש פנחס ועוד
נלב"ע יום י' אלול שנת תקנ" לפ"ק

בתפיסה ביד הקליפות, וכשמשררין אותם נשמע קול 'הודאה' שאין כמוהו, ולכן אומרים אז מזמור 'הודו' שבה מבואר ההודאה של אלו הצריכין להודות ובמיוחד הניצוצי קודש שהם יִשְׁבִי הַשָּׁף וְצִלְמוֹת אֲסִירֵי עֵינַי וְכִרְוֹל ביד החיצונים ה' ישמרינו. ובכן כיון שפרשת כי תצא הוא השבוע החמישית של שבע דנחמתא שבה מאיר אור ספירת הוד שהוא הודאה, אין הכוונה סתם הודיה, רק דוגמת ארבעה צריכין להודות כמו שכתב רבינו הבעל שם טוב (וישר דברי אמת אות מב) בכוונת המקוה במדת הוד, יכוין להודות לו שניצול ממצולות ים.

*

יש אנשים שבכניסתם לחודש אלול הם מרגישים עצמם כמו אסורים בתפיסה, שנופל עליהם פחד פנימי, ואומרים (לכל הפחות במחשבה) אלול הוא זמן תשובה, ראש השנה זמן תשובה, עשרת ימי תשובה זמן תשובה, יום כיפור תשובה, הושענא רבה תשובה, למה לן כל הפחד הגדול וכל הזמנים של תשובה, למה לא די בזמן אחד. וכתוצאה מקושיא זו הבערת בהמה, ישנם כאלו שאומרים (במחשבה בכחית מליבא לפומא לא גליא) הלאי שאוכל להניח עצמי לישן שינה עמוקה מתחילת אלול עד אחר שמחת תורה, ויעבור הזמן בלי כל העמל והפחה, כי קשה מאוד לחיות במצב של פחה בפרט בדורינו, כמו שאמר הרה"ק רבי ר' זושא זלה"ה על הגמרא (סוטה מט): בעיקבות משיחא יראי חטא ימסאו, היינו שימאסו לעבוד את ה' ביראה, וכל אחד יבחר רק העבודות שיש בהם אהבה ושמחה.

אכן כל זה הקושיא הוא רק בשביל שלא לקחו איוה רגעים להתבונן במהות הזמנים שנתן לנו השי"ת, אבל אם נסתכל בהבטה נכונה נראה שכל אחד מאלו הזמנים הוא מתנה טובה ונפלאה מנאבינו אב הרחמן האוהב אותנו ורצה לזכותנו בריבוי של טובה וברכה, ואם עובר זמן אחד מאלו הזמנים אזי אבדנו אוצר גדול ונפלא, כי אלול מתנה טובה לעצמה שיש בה עבודה מיוחדת של 'חשבון הנפש', ראש השנה הוא יום מעולה ומרומם יום שמחה שהננו זוכים להכריז את מלוכת השי"ת על כל הבראיה וגם על עצמינו, וזהו עבודה מיוחדת לעצמה בלי שייכות מלפניה ומאחריה, ועל ידה זוכין להיות ממקורבי המלך מלכי המלכים כל השנה, עשרת ימי תשובה הם ימי תשובה כפשוטו, לתקן את שבע ימי השבוע של השנה העבר, ביום א' אלע זונטאג'ס, ביום ב' אלע מאנטאג'ס וכו', יום כיפור הוא יום טהרה וזיכור והתעלות להיות כמלאכי לזכותנו בריבוי של טובה מעלות ומתנות טובות שיש בכל זמן במיוחד כמבואר כל זה בספרים הקדושים, עד שבאים לתכלית כל המועדים בשמחת תורה זמן היחוד הקדוש בין ישראל לאביהן שבשמים, וכמו שלא תשמע מחתן או כלה לומר "אני רוצה לישן מן התנאים עד אחר השבע ברכות", כי אין לי כח לכל הלחץ של ימי ההמתנה, שבת עליה לתורה שהוא זמן תשובה, יום החופה שהוא זמן תשובה וכו', הלא בודאי יבין כל אחד שאיש כזה אינו מן השורה, כן הוא באלו ימי המועדים, שכל אחת הוא אוצר ומתנה טובה והכנה להיחוד הגדול שהוא תכלית הטובה והברכה שיש במציאות בעולם הזה ובעולם הבא.

והבה נתבונן בזמן הראשון של אלו התקופות, הוא חודש אלול זמן המיוחד לחשבון הנפש, ועל זה נאמר פי תצא למלחמה על איבך הש"ת תובע ממך רק היציאה למלחמה, היינו ההתחלה, לקיים 'פתחו לי פתח כחודו של מחט', ואז הנך בטוח 'ואני אפתח לכן כפתחו של אולם' (שיר השירים רבה ה ב), וזה שהכתוב מבטיח כאן ונתנו ה' בְּיָדְךָ שתנצח את היצר הרע, כיון שאתה עשית את

ההתחלה כבר יפתח לך השי"ת 'ארוכות ארוכות', ובספר הקדוש דגל מחנה אפרים ממשך לבאר וְרַאֲיָתָּ בְּשִׁבְיָהּ אֶשְׁתִּי יָפֶת תֹּאֵר דְּקָאֵי עַל הַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה, שתזכה להרגיש וְחֻשְׁקָתָּ בָּהּ, והשי"ת מבטיח שתזכה להתדבק עם השכינה הקדושה בכחית וְלִקְחָתָּ לָךְ לְאִשָּׁה.

ושאל הרה"ק מראפשיץ זלה"ה אנו רוצים לחדור בלבנינו את החודו של מחט, אך אין אנו יודעים מהו הפתח כחודו של מחט, והשיב שבאמירת אלו התיבות הַשְׂכִּינָה ה' אֶלֶיךָ וְנִשְׁבַּח עושה החודו של מחט (ורע קודש ר"פ תוריע), וכמו כן מביא בספר תפארת שלמה (פ בשלה) בשם הרה"ק רבי מרדכי'לע נעשכניזער זלה"ה, על פי אמרו ז"ל (בבא מציעא ז). עקימת שפתינו הוי מעשה, דבזה שאומר להשי"ת אני רוצה לשוב אליך, כבר עשה החודו של מחט, וכל השאר עושה השי"ת.

ידוע שכשהספיד מרן הארי"ז ז"ל את רבו הרה"ק רבינו משה קורדבורי זלה"ה בעל הרמ"ק (נלב"ע כ"ג תמוז שנת ש"ל), אמר הפסוק שבפרשה זו וְכִי יִהְיֶה בְּאִישׁ חֲטָא מִשְׁפֵּט מוֹת, דתיבת 'חטא' הוא לשון חסרון [כמו שכתבו (מלכים א א כא) וְהִיִּיתִי אֲנִי וְכִנִּי שְׁלֹמֹה (חֲטָאִים) היינו שיחסר לו המלוכה], ואמר הכתוב כשתראה אדם צדיק שחסר ממנו סיבת המיתה, ועם כל זה וְהַגִּמְתָּ שמת כדרך כל הארץ, אזי וְתִלִּית אִתּוֹ עַל עֵץ תתלה סיבת מיתתו בשביל חטא עץ הדעת שנגזר מיתה על כל יושבי תבל, וכעין בחינה זו אמר מרן רביה"ק מסאטמאר זלה"ה בהספדו על הגה"ק רבי יונתן שטייף זלה"ה (נלב"ע ט' אלול תשי"ח, יום א' כי תצא).

ועל ענין זה מוסיף לן הרה"ק בעל בני יששכר זלה"ה (אגרא דכלה ד"ה כי יהיה באיש) דאינא במדרש "אין לך כל צדיק וצדיק שאינו רואה את אדם הראשון בעת פטירתו, והצדיק מתלונן עליו ואומר לו עבורך הגיע לי כל הצער הזה (של מיתה וחיבוט הקבר), אזי עושה עמו חשבון באומר אני חטאתי חטא אחד והתה שים על לבך אפילו היותך צדיק כמה וכמה מן החטאים עברו עליך". ולפי זה מסביר הבני יששכר שעיקר המלחמה עם היצר הרע הוא בדברי הרשות כמו שאמרו 'קדש עצמך במותר לך', וכיון שאין לך אדם שנוהר כראוי בעניני רשות לכן נצרך מיתה וחיבוט הקבר בכדי לזכור ולנקותו מהזהומא שנדבק עליו על ידי עוסקו בתאוות היתר, ולפי זה יאמר האדם הלא בכל אופן מוכרח אני למות בשביל חטא אדם הראשון, אם כן מה לי להצטער במניעה מתאוות היתר כשממילא אצטרך לעבור כל ענין המיתה וחיבוט הקבר, וזה נקרא 'יאוש' שהוא אסור בתכלית.

לזה מתרץ הפסוק שאינו כן, כי כשאתה תתנהג כהוגן לא תצטרך לעבור ענין המיתה, כמו כמה צדיקים, חנוך ואלהיו הנביא, ובגמרא (שבת קכב) איתא שהיו פועלים שחפרו בחצר רב נחמן, ופתאום מצאו איש אחד שהיה קבור שם בבור, והאיש יצא מקברו וצעק עליהם למה המה גזולין את שינתו העריבה, ואחר כך חזר והשכיב עצמו בקברו, ומעשיות כאלו היו הרבה גם בדורות האחרונים, ולדוגמא מסופר שאחרי הסתלקות הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין זלה"ה ביום ג' טבת שנת תרכ"ה לפ"ק, קברו אותו לימין אביו הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זלה"ה שנסתלק 21 שנה מקודם (י"א אייר שנת ת"ד), לא עברו רק מספר חדשים, עד יום כ' לחודש אב (שנת תרכ"ה), ונסתלק גם אחיו הרה"ק ר' אליעזר מאזיפאלי זלה"ה וחפרו לו קבר לשמאל אביו הקדוש, אולם החופרים לא נוהרו ובטעות נתגלה ארונו הקדוש של הרה"ק רבי יהודה צבי, ונפל הדף השמאלי של הארון, ונתגלה מחזה איום, ראו את גופו הקדוש של הרה"ק רבי יהודה צבי שלם וברי כאילו הוא ישן שינה

קלה, עדיין היה נראה הקמטים מעשיית התכרוכים כאילו לבשם עכשיו, גם היה נראה טיפות המים על זקנו הקדוש מטוהרת גופו בעת הסתלקותו, וכשעדיין היה הבור פתוח בשעת הלוייה עמד ממלא מקומו הרה"ק רבי אורי מראהטין זלה"ה (חננו ומ"מ של הרה"ק רבי אברהם הנוכח) וצעק בקול גדול, יבואו נא הפושעים והאפיקורסים ויראו בעיניהם שיש מנהיג לבירה, שיש דין וחשבון, ומה יענו על זה בראותם שצדיקים קרויים חיים והנם באמת חיים וקיימים, ואין רימה ותולעה שולט בהם, שהרי כבר עברו יותר מעשרים שנה מהסתלקותו ועדיין נראה כאילו באותה רגע קבורו, לא כתהה עינו ולא נס ליחו (מובא בסו"ס דגל מחנה יהודה).

נמצא שמי שיערוך מלחמה עם היצר הרע במלחמת הרשות שלא להמשך אחר תאות הגשמיות, לא יצטרך לעבור ענין המיתה וחיבוט הקבר, ויוכל להשאר חי וקים כמו בחיים חיותו, נשמתו תכנס בגן עדן העליון בלי שום צער, והמיתה להגוף יהיה רק כעין שינה. ובוזה מבאר באגרא דכלה המשך הפסוק לא תִלִּין נְבִלְתּוֹ שלא תתלונן ותתרך עצמך לנבל את גופך בתאוות, על הַעֵץ שִׁמְמִילָא תמות בשביל חטא עץ הדעת פי קָבוֹר תִּקְבְּרוּ בַיּוֹם הַהוּא כי מגיע לך מיתה גם על גלגול הזה שאתה נמצא בו, אל תאמר זאת, מפני פי קָלֶלֶת אֲלֵקִים שנתקלל מין האדם למות, תִּלְוִי תלויה ועומדת ולא כל אחד מוכרח לסבול הצער הגדול הזה, וכמו דאינא בגמרא (תענית ה) יעקב אבינו לא מת, ומקשי בגמרא הלא ראינו שעשו לו לוייה וקבורה, ותיצרו בגמרא 'מקרא אני דורש', ופירש רש"י נדמה להם שמת, היינו שכל הלוייה והקבורה של יעקב היתה אחיזת עינים, והוא היה מתעדם אז בגן עדן העליון, וגופו היה כמו מי שישן שינה עמוקה, ולכן מזהירה התורה וְלֹא תִטְמָא אֶת אֲדָמְתְּךָ (הגוף שלך) אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לָךְ שעל ידה תעבוד את ה' כל ימך בעולם הזה.

ואלו הדברים נאמרים גם לגבי מחשבת היאוש הנכנסת בלב כמה אנשים בהגיע חודש אלול, שרוצים שיעבור מהר תקופת המועדות, ויש להתבונן בדברים הקולעים אל השערה שכתב בעל חפץ חיים זלה"ה במשנה ברורה (אורח סי' תרכ"ס ק"ז) שלכן אומרים ביום כיפור במנחה 'מפסיר יונה', להראות שאין יכולין לברוח מן השי"ת, ומסביר בשער הציון (שם סק"ג) כי האדם חושב כמה פעמים לייאש את עצמו שאין יכול לתקן בשום אופן, ולכן אינו משנה דרכו לטוב, ואם יגזור עליו הקב"ה למות ימות, אבל טעות הוא, כי כל מה שהקב"ה רוצה מנפשו שיתקן מוכרח הוא לתקן, ויבוא עוד פעם ופעמים לעולם הזה ובעל לרחו יוכרח לתקן, ואם כן למה לו כל העמל למות ולסבול חיבוט הקבר ושאר צרות ולחזור עוד הפעם, וראיה מיונה הנביא שהקב"ה רצה מאתו שילך וינבא והוא מיאן בזה, ונס לים מקום שלא ישרה עליו עוד השכינה לנבאות כידוע, וראינו שנטבע בים ונבלע בדג והיה שם במעיו כמה ימים, ולפי הנראה בודאי לא יכול להתקיים דברי השי"ת, ומכל מקום ראינו שסוף דבר היה שרצון השי"ת נתקיים, וילך וינבא, כן הוא האדם בעניניו. וכמו אדם הנוסע היפוך המטרה שלו, אז כל כמה שממשיך לנסוע הוא מתרחק ממקום חפצו, ויצטרך לחזור ממקום רחוק ביותר, ולמה תמשיך לירד למטה יותר הלא כל זה הדרך הצטרך לחזור ולעלות, מוטב לך להפסיק עתה ייודתך ותתחיל לעלות למעלה אל מקום שאתה צריך להגיע לשם.

וזה שנתנה התורה עצה בחודש אלול פי תצא לְמַלְחָמָה על אִיבְךָ, שתתחיל עכשיו המלחמה, לא תמתין עד מוצאי יום כיפור ותרצה להתייאש, רק שתחיל עכשיו, ואז תהיה בטוח וְנָתַנּוּ ה' בְּיָדְךָ שתצליח בעזרת שמו הגדול.